

Марцинковський Володимир Альбінович

Доктор технічних наук,
професор.
Заслужений діяч науки і техніки
України, заслужений професор
Сумського державного
університету,
Doctor Honoris Causa
Свєнтокжиської політехніки
(м. Кельце, Польща)

120

ВИНАХІДНИКИ УКРАЇНИ

Відомий учений у галузі гідродинаміки, вібронадійності та герметичності роторних машин В. А. Марцинковський народився 25 листопада 1926 р. у м. Шепетівка Хмельницької області. Учасник Великої Вітчизняної війни, після закінчення якої впродовж 1945–1950 рр. служив у лавах Радянської армії. А в 1951 р. Володимир Альбінович вступив на інженерно-фізичний факультет Харківського політехнічного інституту за спеціальністю «Динаміка та міцність машин». Закінчив навчання з відзнакою в 1957 р.

Під час навчання за сумісництвом працював учителем фізики в середній школі робітничої молоді № 32 м. Харкова. З 1957 до 1960 р. був науковим співробітником Лабораторії гідромашин АН України (нині — Інститут проблем машинобудування НАН України) в Харкові. В 1960–1966 рр. — керівник розрахунково-експериментального відділу, заступник головного інженера з наукової роботи Спеціального конструкторського бюро живильних насосів (СКБ ЖН) у Сумах.

У цей період Володимир Марцинковський брав безпосередню участь у розробці конструкцій, виготовленні та доведенні живильних і конденсатних насосів для енергоблоків потужністю 250–800 МВт теплових і блоків ВВЕР-1000 атомних електростанцій. Відповідав за міцність, вібраційний стан і герметичність насосного устаткування, зокрема й габаритних насосів для магістральних нафтопроводів. Деякі результати цих робіт стали основою для написання кандидатської дисертації, захищеної без відриву від виробництва в 1964 р.

У 1966 р. В. А. Марцинковський обраний завідувачем кафедри теоретичної механіки Сумської філії Харківського політехнічного інституту, після перетворення філії на Сумський державний університет, перейменованої на кафедру загальної механіки та динаміки машин. У цей час займався розробкою головних циркуляційних насосів для атомних енергоблоків із водо-водяними енергетичними реакторами потужністю 1000 МВт. За підсумками досліджень статичних і динамічних характеристик різних типів безконтактних ущільнень роторів у 1974 р. Володимир Альбінович захистив

Почесні нагороди

докторську дисертацію. В 1976 р. йому присвоєно звання професора.

У 1981 р. проф. В. А. Марцинковський за сприяння Міністерства хімічного та нафтового машинобудування СРСР створив при кафедрі, яку очолював, галузеву науково-дослідну лабораторію вібронадійності. В лабораторії виконувалися об'ємні роботи на замовлення провідних підприємств ракетно-космічної галузі, теплової й атомної енергетики, трубопровідного транспорту.

А в 1992 р. на кафедрі розпочато підготовку спеціалістів і магістрів за фахом «Динаміка і міцність». Для нової спеціальності проф. В. А. Марцинковський розробив і читав курси лекцій із теорії коливань лінійних і нелінійних систем, гідроаеромеханіки, теорії автоматичного управління тощо. На підставі результатів досліджень проблем герметизації він створив основи нової наукової дисципліни — гермомеханіки, яка синтезувала досягнення таких фундаментальних наук, як гідро- та газодинаміка, теорія коливань, теорія пружності, гідроаеропружність, теорія автоматичного управління, матеріалознавство, трибомеханіка.

Великий вплив на розвиток світового насосо- та компресоробудування має Міжнародна науково-технічна конференція «Герметичність, вібронадійність та екологічна безпека насосів і компресорів — ГЕРВІКОН». Традиція проведення цієї конференції була започаткована в 1976 р. з ініціативи кафедри загальної механіки та динаміки машин Сумського державного університету та особисто її завідувача, д-ра техн. наук, проф. В. А. Марцинковського. Перші заходи проводилися як всесоюзні науково-технічні наради, а згодом «ГЕРВІКОН» набув статусу міжнародної конференції.

Сьогодні конференція проводиться раз на три роки (остання відбулась 9–12 вересня 2014 р.). Її співorganizаторами традиційно є провідні наукові установи та промислові підприємства й організації, а активну участь у роботі беруть фахівці з країн

В. А. Марцинковський біля підніжжя г. Ельбрус

Марцинковський Володимир Альбінович

СНД, Центральної та Західної Європи, Північної Америки, Японії. Конференція «ГЕРВІКОН» сприяє встановленню та зміцненню контактів між фахівцями-одномумцями, дозволяє обмінюватися досвідом, ідеями та здобутками, та, звісно ж, сприяє популяризації та підвищенню міжнародного авторитету СумДУ. А незмінним головою оргкомітету конференції з перших днів і донині є Володимир Альбінович Марцинковський.

Із 1995 р. — голова спеціалізованої вченої ради Сумського державного університету. Головний редактор серії «Технічні науки» Вісника СумДУ. Науковий керівник Проблемної лабораторії вібронадійності та герметичності.

В. А. Марцинковський був науковим консультантом при написанні шести докторських дисертацій і науковим керівником 24 кандидатських. Автор понад 270 наукових публікацій, зокрема дев'яти монографій. Серед основних праць Володимира Альбіновича: «Гидродинамика и прочность центробежных насосов» (1970), «Бесконтактные уплотнения роторных машин» (1980), «Насосы атомных электростанций» (у співавторстві, 1987), «Вибрации роторов центробежных машин» у 2 кн., кн. 1 «Гидродинамика дросселирующих каналов» (2002), «Щелевые уплотнения: теория и практика» (2005), «Основы динамики роторов» (2009), «Вибронадёжность и герметичность центробежных машин» (2011), «Теория и практика насосо- и компрессоростроения» (колективна монографія за ред. В. А. Марцинковського, 2009), «Динамика роторов центробежных машин» (2012) та ін. В. А. Марцинковський має 59 авторських свідоцтв і патентів, серед яких: «Ущільнення валу» (1968, 1981, 1984, 1986, 1988, 1990, 1991), «Прилад для дослідження руху рідини в торцевих шпаринах» (1971), «Торцеве ущільнення з регульованими виточками» (1974), «Ущільнення обертового валу» (1978, 1980, 1982, 1983), «Прилад для герметизації обертового валу» (1981), «Ущільнення обертового ротора» (1982), «Сотове ущільнення обертового валу» (1982), «Гвинтова машина» (1982, 1986), «Сальникове ущільнення валу» (1983, 1987), «Гідродинамічний віброзбудник» (1983), «Сальникове

Захист бакалаврських робіт за спеціальністю «Комп'ютерна механіка», 2015 р.

ущільнення» (1983), «Лабіринтне ущільнення» (1984, 1985), «Сальникове ущільнення валу» (1985, 1988), «Стенд для динамічних випробувань плаваючих ущільнень» (1986), «Ущільнення валу сальникового типу» (1986), «Прилад для подрібнення» (1987), «Відцентровий насос» (1987, 1988, 1991, 1993), «Спосіб автоматичного регулювання режиму тертя ущільнення обертового валу та прилад для його здійснення» (1988), «Спосіб діагностики технічного стану торцевого ущільнення з імпульсним урівноваженням» (1988), «Шпарове ущільнення» (1988, 1989), «Шпарове ущільнення валу» (1989), «Опорний вузол відцентрового насосу» (1989), «Прилад для дослідження шпарових ущільнень» (1991), «Торцеве ущільнення обертового валу» (1992), «Торцеве ущільнення» (1992), «Прилад для розвантаження» (1992) тощо.

Нагороджений орденом «Знак пошани», почесним знаком МОН України «За наукові досягнення».

Наступного року Володимир Альбінович святкуватиме 90-річний ювілей. Проте йому й сьогодні притаманні блиск юнацького запалу в очах, невсипуща енергія та шалена працездатність, секрет яких — у великій любові до своєї справи, яка дає наснагу творити, винаходити, навчати.

Отримання звання Doctor Honoris Causa Святокожиської політехніки, 2010 р.

Відкриття XIV Міжнародної науково-технічної конференції «Герметичність, вібронадійність і екологічна безпека насосного і компресорного обладнання» — «ГЕРВІКОН + НАСОСИ — 2014»